

N O T A T K A

z posiedzenia Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą

Data posiedzenia: 23 września 2014 r.

Nr posiedzenia: 66

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Andrzej Person.

- Porządek posiedzenia:**
1. Informacja Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Grodna na temat sytuacji Polskiej Szkoły w Grodnie i w Wołkowysku na Białorusi.
  2. Informacja Fundacji Kresy-Syberia na temat działalności w latach 2009–2014.
  3. Sprawozdanie senator Barbary Borys-Damięckiej i senatora Andrzeja Persona z IV Kongresu Polskich Towarzystw Naukowych na Obczyźnie PAU w Krakowie pt. „Nowoczesne nauczanie tradycji ojczyźnych – Sybiracy i młodzież”.

- W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Łukasz Abgarowicz, Barbara Borys-Damięcka, Robert Dowhan, Mieczysław Gil, Stanisław Gogacz, Marek Konopka, Andrzej Person, Janina Sagatowska, Grażyna Sztark, Piotr Zientarski,
- goście:
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych:
    - zastępca dyrektora Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Joanna Kozińska-Frybes,
  - Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna:
    - wiceprezes zarządu Lesław Skinder,
    - członek zarządu Jerzy Januszewski,
  - Fundacja Kresy-Syberia:
    - prezes fundacji Stefan Wiśniowski,
    - przewodnicząca zarządu Anna Pacewicz,
    - kierownik fundacji Paulina Kasprowicz,
    - starszy doradca Jolanta Wolska.

Ad 1. Członek zarządu Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Grodna Jerzy Januszewski przedstawił dotychczasową działalność towarzystwa oraz aktualną sytuację i potrzeby Polskiej Szkoły w Grodnie i w Wołkowysku na Białorusi. Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna od 1995 r. wspiera polską edukację na Litwie i Białorusi. Do 2012 r. działalność organizacji była prowadzona dzięki dotacji Kancelarii Senatu oraz wsparciu Polskiego Radia. Towarzystwo organizowało wycieczki edukacyjne do Polski, wyposażało uczniów w książki i przybory szkolne, przekazywało paczki świąteczne. W latach 2013–2014 Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna bez powodzenia występowało o dotację z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W rezultacie jego działalność

została znacznie zredukowana i jest obecnie zagrożona. Jerzy Januszewski poinformował, że szkoły w Grodnie i w Wołkowysku wymagają remontu, poza tym potrzebna jest stała pomoc z Polski, brakuje zwłaszcza podręczników i przyborów szkolnych.

Wiceprezes Zarządu Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Grodna Lesław Skinder zwrócił uwagę na to, że małe organizacje społeczne mają poważne problemy z uzyskaniem dotacji; nierzadko spotykają się one z niechęcią i obojętnością.

W trakcie dyskusji zastępca dyrektora Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Joanna Kozińska-Frybes zapewniła komisję, że środki MSZ przeznaczone na wspieranie oświaty polskiej na Białorusi nie zostały zredukowane, a jedynie skonsolidowane, co było jednym z postulatów parlamentarzystów. W bieżącym roku opiekę nad szkołami na Białorusi w ramach dwuletniego projektu modułowego sprawuje Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie, która otrzymała na ten cel dotację MSZ w wysokości 1.300 tys. zł. Z kolei małe organizacje mogły się ubiegać o dofinansowanie w ramach wdrażanego po raz pierwszy w tym roku programu regrantingowego. Jak poinformowała Joanna Kozińska-Frybes, obecnie poważnym problemem oświaty polskiej na Białorusi są ograniczenia związane z kierowaniem tam polskich nauczycieli. Wkrótce jednak ma dojść do podpisania dwustronnej umowy o współpracy w dziedzinie oświaty.

Komisję zaniepokoiły planowane zmiany w białoruskim prawie oświatowym, które przewidują, że w szkołach mniejszości nauczanie niektórych przedmiotów humanistycznych będzie się odbywało w języku rosyjskim lub białoruskim.

W odniesieniu do środków finansowych MSZ przeznaczonych na wspieranie Polaków za granicą senatorowie zwrócili uwagę na to, że pomoc Polski nie może się odbywać bez współpracy z polskimi organizacjami społecznymi. Przy czym nie chodzi tylko o największe organizacje, ale również o małe lokalne inicjatywy. Warto docenić i wzmacniać potencjał małych organizacji społecznych. Wiele z nich działa z ogromnym zaangażowaniem oraz pozyskuje dodatkowe środki finansowe w ramach współpracy z samorządami lokalnymi.

Na zakończenie przewodniczący komisji Andrzej Person podziękował Warszawskiemu Towarzystwu Przyjaciół Wilna i Grodna za pomoc rodakom na Kresach oraz zapowiedział kolejne posiedzenie komisji poświęcone aktualnej sytuacji oświaty polskiej na Białorusi.

- Ad 2.** Prezes Fundacji Kresy-Syberia Stefan Wiśniowski poinformował komisję o działalności Fundacji w latach 2009–2014 oraz o planowanych przedsięwzięciach. Aktywność fundacji skupia się na pozyskiwaniu informacji i dokumentów w celu upamiętniania losów i osobistych doświadczeń ocalałych Sybiraków i Kresowian oraz na upowszechnianiu wiedzy o Kresach Wschodnich II RP pod okupacją sowiecką i niemiecką, jak również historii walk obywateli polskich w czasie II wojny światowej na terenach Kresów Wschodnich i na uchodźstwie. Fundacja przeprowadza wywiady, wyszukuje i rozpowszechnia zdjęcia oraz dokumenty, organizuje w Polsce i na świecie prezentacje, spotkania, projekcje filmowe. Oprócz tego na bieżąco prowadzona jest dyskusja w mediach społecznościowych, na YouTube itp. Organizacja nie posiada środków na bieżącą działalność i obecnie jest ona prowadzona społecznie. Kilka dni temu, 17 września, w gmachu Senatu RP odbyła się inauguracja pierwszej konferencji z udziałem ponad 100 Sybiraków pt. „Pamięć pokoleń”. W 2009 r., dzięki dofinansowaniu Kancelarii Senatu, a następnie również dzięki wsparciu wielu innych instytucji z Polski i z zagranicy, powstało Wirtualne Muzeum Kresy-Syberia (<http://kresy-siberia.org>). Muzeum składa się z 9 interaktywnych galerii muzealnych oraz z 7 czasowych wystaw specjalnych. Na wirtualnej Ścianie Pamięci udało się do tej pory umieścić 65 tys. nazwisk i biogramów Sybiraków i Kresowian oraz opublikować ponad 700 świadectw ocalałych. Muzeum będzie stopniowo rozbudowywane w miarę dostępności zarówno źródeł historycznych, jak i środków finansowych. Poważnym ograniczeniem jest krótki czas – działać trzeba szybko, bo Sybiracy stopniowo odchodzą. Ze 100 tys. osób zarejestrowanych przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zostało

dzisiaj mniej niż 20 tys.

Przewodniczący komisji podziękował Fundacji Kresy-Syberia za dotychczasową aktywność, w tym przede wszystkim za zaangażowanie w tworzenie Wirtualnego Muzeum.

Ad 3. Przewodniczący komisji poinformował, że punkt trzeci porządku obrad zostanie rozpatrzony na kolejnym posiedzeniu komisji.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące zawodową działalność lobbingsową.

Opracowano w BPS